Από τις εργασίες αποκατάστασης του ναού της Παναγίας των Εισοδίων της Θεοτόκου στα Αλάτσατα.

Η τύχη των ορθοδόξων χριστιανικών ναών στην Τουρκία σήμερα και οι εργασίες αποκατάσ του ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου στα Αλάτ

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΜΑΣΤΡΟΣΤΑΜΑΤΗ**

Οι εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης ορθοδόξων ριστιανικών εκκλησιών στην ουρκία δεν ήταν μέχρι πρότινος πό τις συνηθισμένες τακτικές ης. Σήμερα μπορούμε να πούμε τι η Τουρκία βρίσκεται σε μια αμπή των πολιτιστικών προσπαειών της που αποσκοπούν στην λλαγή της διεθνούς κοινής γνώης υπέρ της αλλά και στην προέλκυση ενός άλλου δυτικού τουισμού, συμπεριλαμβανομένων ων Ελλήνων, που τους ενδιαφέουν οι επισκέψεις σε ιστορικούς ώρους και όχι η ηλιοθεραπεία αι τα σπορ. Σήμερα υπολογίζεαι ότι στην Τουρκία επί του συόλου των 2.500 ορθοδόξων χριτιανικών ναών έχουν διασωθεί ι 2.000 που βρίσκονται από την ατάσταση εκείνη του ερειπίου έχοι της μετατροπής τους σε άλχοειδείς ρωγμές και τις ρηγματώσεις στις εσωτερικές και εξωτερικές επιφάνειες του ναού και ειδικότερα εκείνες που σχηματίζονταν στις γραμμές επαφής των τοίχων με τη στέγη όπου επέτρεπαν την είσοδο του νερού της βροχής. Τα περισσότερα προβλήματα οφείλονταν στη γενικευμένη γήρανση των υλικών και των ρηγματώσεων λόγω σεισμικών καταπονήσεων. Ο ναός ως μνημείο παρουσίαζε, επίσης, αρκετά προβλήματα αισθητικής φύσης από τις παρεμβάσεις που υπαγόρευε η χρήση του.

Χωρίς να είμαι ο ειδικός με την απαραίτητη τεχνική κατάρτιση, πίστευα πάντα ότι ως τουρίστας που επαναληπτικά επισκεπτόμουν το δήμαρχο της πόλης με μια «έκθεση παθολογίας» του ναού θα πτοούσε την αφεντιά του. Ο ένας δήμαρχος ήταν θετικός αλλά δεν πρόλαβε στη θητεία του. Ο επόμενος ήταν διατεθειμένος να με ειρωνευτεί και το κατάφερε, αφού με τη συζήτηση μου απέδειξε ότι φροντίζει καλά ώστε οι ζημιές στο ναό να συντηρούν μια παγίδα του μνημείου λόγω της εθνικής μας εχθρότητας.

Εγώ πάλι τηρούσα τη δική μου πρακτική σε κάθε μου επίσκεψη.

Έλεγα τα
με τις φωτ
του και έφ
μαρχος Μ
δεν πρόλα
το αποφάσ
την αποκα
του ναού
τσάτου.

Σε πρόσ
Αλάτσατα
και μίλησ
κους. Οι
γκεχυμένα
μου είπαν
κειται να
τζαμί αλλ
στοί της π
προσευχή
Μεμίς Αγ
πό το ναό
σα. Οι ηλι
ταν σίγου

κή είσοδο, κτίστηκε σε σχέδια του γνωστού Σμυρναίου αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Καλονάρη. Το εντυπωσιακό μαρμάρινο τέμπλο του ιερού βήματος με μπαρόκ και νεοκλασικά στοιχεία, κατασκεύασε το 1874 ο τηνιακός γλύπτης Ιωάννης Χαλεπάς πατέρας του Γιαννούλη, ενώ το ζωγραφικό διάκοσμο καθώς και την αγιογραφία του Δωδεκάορτου και του Αποστολικού στο τέμπλο είχε αναλάβει ο Καλύμνιος Σακελλάριος Μαγκλής εφαρμόζοντας αναγεννησιακή ή κρητική τεχνική αγιογραφίας. Σύμφωνα με τις προφορικές μαρτυρίες που έχουμε από τους προγόνους μας, τα εικονοστάσια του τέμπλου και αυτά των πλαϊνών τοίχων κοσμούσαν μόνο φορητές εικόνες που ήταν έργα της αλατσατιανής οικογένειας αγιογράφων Βασιλάκη. Στη βορεινή πλευρά της υψωνόταν καμπαναριό, μικρογραφία εκείνου της Αγίας Φωτεινής στη Σμύρνη και στην κορυφή του υπήρχε ρολόι που σήμαινε τις ώρες. Το καμπαναριό αυτό καταστράφηκε από σεισμό το 1883 και αντικαταστάθηκε από ένα απλό.

Το 1938 έγινε η μετατροπή του ναού σε τζαμί και στη θέση του καμπαναριού κτίστηκε μιναρές. Οι φορητές εικόνες που είχαν κλαπεί μετά το διωγμό του 1914 και είχαν αντικατασταθεί το 1920, κλάπηκαν το 1922 μετά το διωγμό των Αλατσατιανών και ο ζωγραφικός διάκοσμος καλύφθηκε με επιχρωματισμό. Στις καμάρες του νάρθηκα ενσωματώθηκαν μαγαζιά και ο περίβολος της βορινής πλευράς επιχωματώθηκε για την κατασκευή «νιπτήρων» και μικρής «τζαμωτής» εισόδου για την τοποθέτηση των παπουτσιών των προσερχόμενων πιστών και επισκεπτών του τζαμιού.

Πριν από χρόνια ο Αλατσατιανός ιερέας π. Κορνήλιος Μοσχοβάκης με μια παρέα Αλατσατιανών από το Ηράκλειο της Κρήτης φύτεψαν μια λεμονιά όπως λέει στο στοίχο της «Η Αλατσατιανή» το αγαπημένο τραγούδι των Αλατσατιανών:

Στ' Αλάτσατα στην Παναγιά,
στ' αγιόδημ' από πίσω,
έχω φυτέψει λεμονιά και πάω
να την ποτίσω".

Στις 28 Μαΐου 2009 ο δήμος της πόλης δημοσίευσε διαγωνισμό για σύμβαση κατασκευής έργου με τίτλο «Προσφορά για εργασίες αποκατάστασης και κατασκευής του τζαμιού της αγοράς στο Δήμο Αλάτσατί (Alaçati)» με περιορισμό χρόνου παράδοσης τις 300 ημερολογιακές ημέρες από την ανάληψη του έργου. Το έργο αξίας 727.180,50 λιρών ελέγχεται από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού που εδρεύει στη Σμύρνη και ανέλαβε στις 18 Αυγούστου 2009 η ειδική στις αποκαταστάσεις εκκλησιών κατασκευαστική εταιρεία Gaffar Cavir. Ως χρόνος παράδοσης του έργου ορίστηκε η 24η Απριλίου 2010.

Μέχρι στιγμής έχουν αποκαλυφθεί εξωτερικά ο χώρος του νάρθηκα, μετά την αφαίρεση κάθε στοιχείου από τα μαγαζιά που είχαν ενσωματωθεί εκεί, η εξ ολοκλήρου λιθοδομή των τοίχων μετά την αφαίρεση του επιχρίσματος, η συνέχεια της επιφάνειας με τα διακοσμητικά βότσαλα του περίβολου στη βόρεια και νότια πλευρά του ναού μετά την αφαίρεση του υλικού της επιχωμάτωσης, του τζαμωτού και των νιπτήρων, αφήνοντας τη λεμονιά του παπά Κορνήλιου άγρυπνο φρουρό να επιβλέπει. Εμφανίστηκαν ακόμη οι εξωτερικές σκάλες που οδηγούν στον γυναικωνίτη και μία ακόμη εντοιχισμένη ιδρυτική μαρμάρινη επιγραφή στη νότια είσοδο του ναού. Η ιδρυτική επιγραφή της κεντρικής εισόδου του ναού είχε αποκαλυφθεί το 2006 μετά από εργασίες που είχαν γίνει στο μαγαζί που στεγαζόταν εκεί.

Στο εσωτερικό του ναού συνάντησα ένα ειδικό συντηρητή να ασχολείται με την τμηματική απόξεση των στρωμάτων βαφής στους τοίχους προκειμένου να αποκαλυφθούν στοιχεία αγιογραφίας ή ζωγραφικού διακόσμου. Παρά την αρχική έκδηλη ενόχλησή του για την παραβίαση του απαγορευτικού της εισόδου, μοιράστηκε στη συνέχεια μαζί μου μια μικρή απογοήτευση. Η μοναδική μέχρι τώρα αγιογραφία που αποκαλύφθηκε είναι μία κεφαλή στο Αποστολικό πάνω από το Δωδεκάορτο του τέμπλου.

Η ξύλινη κατασκευή που έκρυβε για χρόνια τον εσωτερικό κεντρικό χώρο του ιερού βήματος αφαιρέθηκε επιτρέποντας τη θέα της σπασμένης αγίας τράπεζας, πίσω της του θρόνου του επισκόπου από το σύνθρονο και αριστερά της μικρής κρύπτης των ιερών λειψάνων.

Στη διάρκεια αυτής της πρόσφατης επίσκεψής μου στα Αλάτσατα με ρώτησε ένας Τούρκος γιατί τον αφορούν όλα αυτά. «Γιατί η ελληνική αρχιτεκτονική συμπυκνώνει τις παραδόσεις των πολιτισμών της χριστιανικής και μουσουλμανικής Ανατολής και της Μεσογείου, όπως διαμορφώθηκαν αιώνες πριν από εσένα » του απάντησα. Αν με ρωτούσε ένας Έλληνας γιατί αφορούν εμένα όλα αυτά, θα έλεγα: «Γιατί αναπαύουν τους προγόνους μου».

* Η κ. Μαριάννα Μαστροσταμάτη είναι μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Αλατσατιανών «Τα Εισόδια της Θεοτόκου».